

ز کس با ربیب آید بدوزد
ز نیک با ز بد خفا هر چه غلبل برآورد
چو کمر کرد بر داری از دست خردت
هر جا در خط و دلد کرد ز یاد دوزد

سخن در ده پیس گویم هر گاه از پنجه بوزی
هر پیش از پنج زده ز دستم میگذرد
می دادم هر چه منم در منم سینه پیش
خدا را بیسج تا فرارساند است بدوزد

طریق کلام بخش عیبت ترک گام خود از دست
کلاه سر در دست کز این ترک برآورد
ذاتم و خدا فرمیه برف بجهت
سوزانم هر چه منم در منم سینه پیش

جدا شد با شیرینت کز نوز نماند شمع
هر کس که دست از دست است که نیک کرد کوی
پایست سوز ز نیر ز غش پیر کوی
پنج سوز کز غلبل از دست نماند

PERZSA
NÉGYSOROS VERSEK

PERZSA NÉGYSOROS VERSEK

PERZSA NÉGYSOROS VERSEK

Válogatta, fordította és szerkesztette

Salvi Péter

2020

A kötetben szereplő fordítások alapjául szolgáló mű:

Reza Saberi: *A Thousand Years of Persian Rubáiyát.*
Ibex Publishers, Bethesda, Maryland, 2000.

A versváltozatok keresésekor nagy segítséget nyújtott
a Ganjoor weboldal is (<http://ganjoor.net/>).

Magyar fordítás © Salvi Péter, 2020

Ez a könyv a Xe_ΛTeX rendszer segítségével készült, az *FBB*, valamint az *Iran Nastaliq* és *Amiri* betűtípusok felhasználásával. A borítón *Háfész* egy verse látható egy 1980-as évekből származó újjévi üdvözlőlapról.

Szüeimnek

Előszó

A perzsa *robâi* négysoros versek az európai ember számára 'Omar Khayyâm költeményeit jelentik, pedig Perzsiában ez a körülbelül ezer éves műfaj állandó népszerűségnek örvendett, és minden ismertebb tudós és költő alkotott benne.

Ebbe a kötetbe néhány olyan verset válogattam, amelyek valami miatt szerintem különlegesek. Ez lehet egy ügyes szójáték, egy érdekes gondolat, egy meglepő kép – valami, ami miatt kilép a vers az erősen kötött forma és a hagyományos témák keretein kívülre.

A *robâi* versek témája három nagy csoportra osztható:

1. A földi lét gyors elmúlása, a ma élvezete. Egy gyakori szimbólum a föld és az agyag, amibe porhüvelyünk visszatér, illetve a bor és a bort töltő *sâqi*.
2. Szerelmes vers a Kedveshez. Mivel a perzsában a személyes névmás nemtől független, az esetek nagy részében csak találgathatunk, hogy nőkhöz vagy férfiakhoz íródtak, de feltételezhető, hogy sokat írtak fiatal

fiúkhoz. Itt gyakorta megjelennek híres szerelmespárok, mint az óriült *Majnun* és *Layla*, vagy *Farhád* és *Shirin*. Kedvelt szimbólum a bülbül-madár, mely egész éjjel énekel hajthatatlan szerelméhez, a rózsához, vagy az éjjeli lepke, melyet vonz a gyertya lángja, amiben aztán elég.

3. Szúfi vallásos/filozofikus vers. Ez az előző kategóriától nem mindig válik el élesen, mert a szúfi gondolkodásmód szerint Isten a Kedves, és az iránta érzett szerelem, illetve az abban való egyesülés, az Éntől való megszabadulás, a földi lét egyetlen értelme. Itt minden szó új jelentést kap – a bor pl. általában az igazságot, az Istenhez való közelséget jelenti, a kocsmá a világot stb. A világmindenség titkait kendő fedi, ami mögé csak a kiválasztottak nyernek bepillantást.

A fordítások pontosan tartják az eredeti versformát, néhol a szó szerinti fordítás kárára. Igyekeztem azonban minél kevésbé eltérni az eredetitől, és megtartani annak legalább szellemét, ha a pontos szavakat nem is mindig sikerült.

A perzsa nyelv tanulói számára minden versnél szerepel az eredeti szöveg és annak egy latin betűs átírása is. Mivel a nyelv az utóbbi ezer évben keveset változott, azt gondolom, hogy a fordítás és egy szótár segítségével az értelmezés nem jelenthet gondot, és így talán az eredeti vers élvezetét is sikerül hozzáférhetőbbé tennem.

Salvi Péter
Budapest, 2020.

Kiejtés

A perzsa nyelvnek különböző változatait beszélik ma Iránban, Afganisztánban és Tádzsikisztánban, és ezeknek kiejtése is különböző. Noha az afgán perzsa (dári) jobban megtartotta a klasszikus perzsa magánhangzórendszert, itt mégis inkább a közismertebb iráni perzsa kiejtést mutatom be.

A latin betűs átírás a kettőshangzók írásmódjának kivételével Thackstont¹ követi.

A magyartól eltérő kiejtésű betűket és betűkombinációkat a következő oldalon található táblázat tartalmazza. Ezekhez további megjegyzések:

- A *ch*, *k*, *p*, *t* hangok hehezetesek, kiejtésükkor több levegőt kell kifújni, mint a magyarban.
- A *g* és *k* hangok szótag végén és az *el/ila* magánhangzók előtt palatalizálódnak, tehát ilyenkor kiejtésüket

¹W. M. Thackston: *An Introduction to Persian*, 4th Ed. Ibex Publishers, Bethesda, Maryland, 2009.

egy rövid [j] hang követi.

- Az *i* más magánhangzók és *γ* előtt [i]-re rövidül.
- A *q* hang magánhangzók közt hörgő párizsi [r] hangba válthat át.
- A két kettőshangzó az *eγ* és az *ow*, melyek ejtése rendre [éj] és [ou].

A hangsúly legtöbb esetben a szó végére kerül; a hangsúlytalan szuffixumokat kötőjellel jeleztem.

<i>a</i>	rövid [á] és [e] közti hang
<i>á</i>	[aa]
<i>ch</i>	[cs]
<i>e</i>	[e] és rövid [é] közti hang
<i>i</i>	[í]
<i>j</i>	[dzs]
<i>kh</i>	hörgő [h] hang
<i>q</i>	hátral képzett [g] hang
<i>s</i>	[sz]
<i>sh</i>	[s]
<i>u</i>	[ú]
<i>γ</i>	[j]
<i>zh</i>	[zs]
<i>‘</i>	torokzárás, elválasztja a szótagokat

A latin betűs perzsa átírás kiejtése.

A *robâi* versforma

A *robâi* egy nagyon kötött versforma. A rímképlete *AABA*, tehát a harmadik sor kivételével mindegyik rímel (néhány versben még a harmadik is). Így tehát tekinthető egy négy-soros *qazal*-nak, mivel annak rímképlete *AABACADA*... (a borítón egy 16 soros *qazal* látszik).

A rímelés szabálya egyszerű: a sorok végén egy vagy több hangnak (köztük legalább egy magánhangzónak) pontosan meg kell egyeznie. Ez az egyezés tartalmazhat teljes szavakat is (*refrén*), de mindig kell lennie egy olyan részének is, amely minden sorban különböző jelentésű. Vegyük például *Rashidoddin Vatvât* egy versét (12. o.). A rímelő sorok mind a *shavam* refrénre végződnek, előtte pedig a *bi-hush*, *madhush* és *khâmush* szavak alkotják a rímet. Ezek közt a pontos egyezés csupán két hang, az *-ush*.

Ez a fajta rímelés időnként kicsit idegen a magyar fülnek, ezért a fordításokban, bár a rímképletet megtartottam, a magyar rímelés szabályaihoz igazodtam.

A klasszikus perzsa költészet időmértékes. A versek ana-

lizálásához el kell tudnunk dönteni a szótagok hosszát:

- i) *Rövid* szótag az, amelyikben rövid magánhangzó van (*a/elo* vagy rövidült *i*), és ezt nem követi mássalhangzó, pl. *ze*.
- ii) *Hosszú* szótag az, amelyik olyan, mint egy rövid szótag, de vagy hosszú magánhangzó van benne (a kettőshangzók is hosszúnak számítanak), vagy a magánhangzó ugyan rövid, de azt egyetlen mássalhangzó követi. Az első típusra példa a *ru* szó, a másodikra a *shab*.
- iii) *Nyújtott* szótag az, amelyikben vagy egy hosszú magánhangzó után következik mássalhangzó, pl. *yár*, vagy mássalhangzótorlódást tartalmaz, pl. *dast*, vagy mindkettő, pl. *mást*. A nyújtott szótag metrikai szempontból hosszú + rövid értékű (–∪).

Van ezen kívül még néhány kivételes eset, amelyekről érdemes szót ejteni. Egyrészt verssor végén minden szótag hosszúnak számít. Másrészt egy hosszú magánhangzó után magában álló *n* hangra végződő szótag nem lesz nyújtott, így pl. az *án* szó hosszúnak számít, míg az *áb* nyújtottnak. Ettől csak rendkívül ritkán térnek el.

Ha egy mássalhangzóra végződő szót magánhangzóval kezdődő követ, akkor általában ez utóbbi „átvállalja” az előző szótag utolsó mássalhangzóját (*liaison*), és ennek megfelelően változik a szótagok hossza is. Így pl. a *beh agar* –∪– helyett ∪–, és a *kard az* –∪– helyett –– lesz. Időnként a szavakat mégis szétválasztják, ezt ilyenkor a második szó előtt egy aposztróffal jelöltem, pl. *beh 'agar*.

Szintén előfordul, hogy a ritmus kedvéért megnyújtják a rövid *e* és *o* magánhangzókat. Ez különösen gyakran jelentkezik az ‘és’ jelentésű *-o* szónál, és a perzsa nyelv jellegzetes struktúra-összekötő *-e* szuffixumánál, valamint az egyesszám második személyű személyes névmásnál (*to*). Ezeket a változásokat makronnal jeleztem (\bar{e}/\bar{o}).

A *robâi* ritmusa minden sorban (egymástól függetlenül) kétféle lehet:

$$\begin{array}{c} \text{---}\bar{u} \text{ ---}\bar{u} \text{ ---}\bar{u} \text{ -} \parallel \\ \text{vagy} \\ \text{---}\bar{u} \text{ -}\bar{u}\bar{u}\bar{u} \text{ ---}\bar{u} \text{ -} \parallel \end{array}$$

A fordítások is ezt követik, de természetesen a magyar nyelv szótaghosszai alapján.

Érdemes megjegyezni, hogy a perzsa metrikák túlnyomó része leírható egy nagyon logikus rendszerben.²

Jelöljük számokkal az alábbi lábakat:

1. \bar{u} --- 2. \bar{u} ---- 3. $\bar{u}\bar{u}$ --- 4. $\bar{u}\bar{u}\bar{u}\bar{u}$ --- 5. $\bar{u}\bar{u}\bar{u}\bar{u}\bar{u}$

Ekkor az *i.j.k* hármassal jelölt ritmust úgy kapjuk meg, hogy az *i*-edik láb *j*-edik szótagjától kezdve *k* szótagot veszünk, folyamatosan ismételve a lábat, pl.:

4.5.11 $\bar{u}\bar{u}$ --- $\bar{u}\bar{u}\bar{u}$ $\bar{u}\bar{u}$ ---

²F. Thiesen: *A Manual of Classical Persian Prosody – with chapters on Urdu, Karakhanidic and Ottoman prosody*. Otto Harrassowitz, Wiesbaden, 1982.

Itt a 4. láb (◡◡◡◡◡) 5. szótagjától, tehát a második felétől kezdve számolunk le 11 szótagot, a láb utolsó (8.) szótagja után a láb elejétől folytatva.

Amennyiben a sor végére rövid szótag esne, ez automatikusan hosszú lesz, pl.:

4.7.7 ◡◡◡◡◡

Ezekben a mértékekben a két rövid szótagot (◡◡) helyettesítheti egy hosszú (◡), kivéve a sor legelején, ahol egy hosszú és egy rövid (◡◡) kerülhet a helyére, így a fenti példa képlete pontosabban:

4.5.11 ◡◡◡◡ ◡◡◡◡ ◡◡◡◡

Ez alapján a *robâi* sorok két variánsa megfelel a 3.3.13 ill. 5.1.13 képleteknek.

További gyakori konfigurációk:

1.1.11

2.1.11 2.1.16 2.4.11 2.4.15

3.1.15 3.3.14

4.5.11 4.7.7[†] 4.7.14

5.1.10

[†] Duplázva, a két félsor közt cezúrával.

Ezek közül kiemelendő a *Királyok könyvében* is használt eposzi verselés (1.1.11), illetve a páronként rímelő sorokból álló *masnavi* költeményekben alkalmazott 2.4.11 lüktetés (pl. *A madarak tanácskozása*).

Versek

Rudaki

رودکی

جز حادثه هرگز طلبم کس نکند یک پرش گرم جز تبم کس نکند
ور جان به لب آیدم بجز مردم چشم یک قطره آب بر لبم کس نکند

*joz hâdese hargez talab-am kas nakonad
yek porsesh-e garm joz tab-am kas nakonad
v-ar jân be lab âyadam be joz mardom-e cheshm
yek qatre-ye âb bar lab-am kas nakonad*

Már látogatóba nem jön el más, csak a gond,
s nincs más, csak a láz, mely meleg üdvözlést mond.
Egy csepp vizet ajkamra nem ad más, csak a szem,
lelkem mikor eltávozik, és könnyeket ont.

Rudakit (859–940) az újperzsa nyelv első nagy költőjeként tartják számon. Hozzá fűződik a versek *diván*ba rendezése is.

‘Onsori

عنصری

گفتم که چرا چو ابر خون بارانم گفت از پی آن که من گل خندانم
گفتم که چرا بی تو چنین پشنامم گفت از پی آن که توستی من جانم

*goftam ke cherâ cho abr khun bârânam?
goft az pey-e ân ke man gol-ê khandân-am
goftam ke cherâ bi to chonin pezhmân-am?
goft az pey-e ân ke tō tan-i man jân-am*

„Vért” – kérde – „miért ontok, mint egy felleg?”
„Mert rózsza vagyok” – felelt – „virítok s döflek.”
„Mondd akkor: nélküled miért csüggedek én?”
„Mert” – mondta – „te test vagy, én azonban lélek.”

‘Onsori (kb. 961–1039) udvari költő, ódáit az ékesszólás és a formai tökély jellemzi. Műveinek csak egy töredéke maradt ránk.

Abu Sa'id Abolkheyr

ابوسعید ابوالخیر

جسم همه اشک گشت و چشمم بگریست در عشق تو بی جسم همی بید زبست
از من اثری نماند این عشق ز چیست چون من همه معشوق شدم عاشق کیست

*jesm-am hame ashk gasht o cheshm-am begrist
dar 'eshq-e to bi-jesm hami bâyard zist
az man 'asar-i namânad in 'eshq ze chi-st
chon man hame ma'shuq shodam 'âsheq ki-st*

Könnyé vált testem, s elsírtam mindet,
test nélkül kell élnie annak, ki szeret.
Honnan jön e vágy, mikor nyomom sincs itt már?
Egygé váltunk – most a Szerelmes ki lehet?

Abu Sa'id Abolkheyr (967–1049) szúfi gondolkodó. A mai türkmén határ közelében élt, de híre Spanyolországig eljutott. Tanítása meghatározó volt a szúfi miszticizmusban, de ő maga nem írt jelentősebb filozófiai művet.

Jól ismerte Avicennát (*Ebn Sinâ*): több találkozásukról is írt az önéletrajzában, és néhány vele váltott levele is fennmaradt.

Qatrân Tabrizi

قطران تبریزی

ای زلف تو از رخان من پرپین تر و ز خون دو چشم من رخت رنگین تر
هر روز تو نیکوتر و من زارترم هر روز تو دلبرتر و من بی دین تر

*ey zolf-e to az rokhân-e man por-chintar
v-az khun-e do cheshm-e man rokh-et rangintar
har ruz to nikutar-o man zârtar-am
har ruz to delbartar-o man bi-dintar*

Arcomnál fodrosabb a dús hajfonatod,
vérző szemeimnél pirosabb még arcod.
Szebb vagy minden nap, s nyomorultabb vagyok én,
és egyre hitetlenebb, ha látom alakod.

Qatrân Tabrizi (1009–1072) azeri költő. Elsősorban ódáiról és dics-
hymuszairól híres, melyeket kb. 30 különböző mecénáshoz írt.

‘Omar Khayyâm

عمر خیام

آن قصر که با چرخ همی زد پهلو برد که آن شهبان نهادندی رو
دیدیم که برگزیده اش فاخته ای بنشسته همی گفت که کولو کولو

*Ân qasr ke bâ charkh hami zad pahlu
Bar dargah-e ân shahân nehâdandi ru
Didim ke bar kongere-ash fâkhte-i
Benshaste hami goft ke kukukuku*

Ez volt az az Éggel versengő palota,
sok sah kapujában hajlongott valaha.
Most egy madarat láttam a csipkés bástyán –
ott ült s így szól: „Kakukk! Kakukk! Minden oda!”

‘Omar Khayyâm (1048–1131) matematikus, csillagász és költő. Versei a XIX. század második felében Európa-szerte ismertek lettek Edward FitzGerald átköltéssein keresztül.

‘Omar Khayyâm

عمر خیام

از آمدن بهار و از رفتن دی اوراق وجود ما ہی گردد طی
می خور مخور اندوه که فرمود حکیم غنمای جهان چو زهر و تریاقش می

*az 'âmadan-ê bahâr-o az raftan-e dey
owrâq-e vojûd-e mâ hami gardad tey
mey khor makhor anduh ke farmud hakim
qamhâ-ye jahân cho zahr-o teryâq-esh mey*

Már elmegy a tél, jó a tavasz, rajta a sor,
apránként így lapozza létünket a Kor.
Koccints, ne szomorkodj, hisz' az orvos mondta:
méreg minden gond, s rá ellenszer a bor.

Tudományos munkáiban többek közt geometriai megoldást adott kúpszeletek metszésére, és megalkotta a *Jalâli* naptárat, melynek változatai ma is használatban vannak Iránban és Afganisztánban. Foglalkozott a zenei skálák matematikai rendszerezésével is.

Abolfazl Rashidoddin Meybodi

ابوالفضل رشيدالدين ميبدی

ز اول که مرا عشق نگسارم نو بود همسایه به شب ز ناله من نتوو
کم گشت کنون ناله که عشقم بفرود آتش چو همه گرفت کم کردو دوو

*z-avval ke ma-râ 'eshq-e negâr-am now bud
hamsâye be shab ze nâle-yē man naqonud
kam gasht konun nâle ke 'eshq-am bofzud
âtesh cho hamē gereft kam gardad dud*

Nem hagytam a szomszédnak régen pihenést,
úgy sóhajtoztam este, vágyván ölelést.
Csökkentek a sóhajok, szerelmem hogy nőtt:
nem füstöl a tűz, ha lángja mindent felemész.

Abolfazl Rashidoddin Meybodi (XII. sz. eleje) szunnita szúfi tudós.
Életéről keveset tudni, de fennmaradt fő műve, egy monumentális
Korán-kommentár.

Mahsati Ganjavi

مهستی گنجوی

چشمم چو بر چشم خویش چشم تو بید
بی چشم تو خواب چشمم از چشمم برید
ای چشم همه چشم بر چشمت روشن
چون چشم تو چشم من دگر چشم ندید

*cheshm-am cho be cheshm-e khish cheshm-ē to bedid
bi cheshm-e to khâb-e cheshm-am az cheshm parid
ey cheshm hamē cheshm be cheshm-et rowshan
chon cheshm-e to cheshm-e man degar cheshm nadid*

Láttam szemedet saját szememmel, s emiatt
estére szememből álmom messze szaladt.
Ó szem, mire minden szemnek fénye vetül,
nincs más szempár sehol, szemem min megakad.

Mahsati 'Hold-asszony' (1089–1175?) azerbajdzsáni költőnő. Szókimondó versei és szabadelvű élete miatt sok üldöztetésben volt része.

‘Eynolqozât Hamadâni

عین القضاة همدانی

نگاه زدم در آمد آن دلبر مست جام می لعل نوش کرد و بنشست
از دیدن و از گرفتن زلف چو شست رویم همه چشم گشت و چشم همه دست

*nâgah ze dar-am dar-âmad ân delbar-e mast
jâm-ê mey-e la'l nush kard-ô benschast
az didan-o az gereftan-ê zolf cho shast
ruy-am hame cheshm gasht-o cheshm-am hame dast*

Ő hirtelen ajtóm küszöbén átlépett
s bort íva magához húzott egy széket.
Gyűrűző fürtjét hogy lássam s fogjam,
arcom csupa szem, szemem pedig mind kéz lett.

‘Eynolqozât ‘bírók gyöngye’ Hamadâni (1098–1131) jogász, szúfi filozófus, költő és matematikus, ‘Omar Khayyâm tanítványa. Eretnekségért 33 éves korában kivégezték.

Rashidoddin Vatvât

رشیدالدین وطواط

بویت شوم ز باد بی هوش شوم نامت شوم ز خلق مد هوش شوم
اول نخم تویی چو در حرف آیم و اندیشه من تویی چو خاموش شوم

*buy-et shenavam ze bâd bihush shavam
nâm-et shenavam ze khalq madhush shavam
avval sokhan-am to-i cho dar harf âyam
v-andishe-ye man to-i cho khâmush shavam*

Szél illatodat ha hozza, mámorba esem;
mástól nevedet ha hallom, elvesztem eszem.
Szólok – s első szavam te vagy; nem szólok –
s csak téged idéz némán emlékezetem.

Rashidoddin Vatvât (1114?–1182) szunnita költő a mai Afganisztán területéről. A Hvárezmi Birodalomban udvari költőként szolgált.

Ruzbehân Baqli

روزبهان باقلى

دى آينه‌خويش به صيقل دادم روشن كردم به پيش خود بنهادم
در آينه‌عيب‌خويش چندان ديدم كز عيب‌كسان بيچ نيلد يادم

*di âyene-yē khish be seyqal dâdam
rowshan kardam be pish-e khod benhâdam
dar 'âyene 'eyb-e khish chandân didam
k-az 'eyb-e kasân hich nayâmad yâd-am*

Tegnap lecsiszoltam ezt a tükröt szépen,
míg fényes nem lett, s ahogy állt egy széken,
rápillantván annyi hibámat láttam,
hogy nem jut eszembe most a másé éppen.

Ruzbehân Baqli (1128–1209) szúfi misztikus filozófus és költő. Leghíresebb művét, egy látomásokkal teli napló-önéletrajzot, *A titkok felfedését*, arabul írta. (1943-ban *Khomeyni* ugyanezen a címen publikálta először politikai nézeteit.)

Attâr Neyshâburi

عطار نیشابوری

بازی بودم پریده از عالم راز تابو که برم ز شیب صیدی به فراز
اینجا چه نیافتم کسی را دمساز زان در که میآدم برون رفتم باز

*bâz-i budam paride az ‘âlam-e râz
tâ bu ke baram ze shib sey-d-i be farâz
injâ che nayâftam kas-i-râ damsâz
z-ân dar ke biâmadam berun raftam bâz*

Titkok völgyéből, mint egy héjamadár,
zsákmányommal magasba felszálltam már;
ám most a kapun, melyen bejöttem, kimegyek,
mert nem leltem barátot, itt senki se vár.

Attâr ‘gyógyfüves’ *Neyshâburi* (1145–1221) költő, szúfi gondolkodó és hagiográfus. Gyógyszerészként dolgozott, majd üzletét otthagyva utazni kezdett, eljutott Mekkába és Indiába is. Munkássága nagy hatással volt *Rumi* költészetére. (Ezt a verset más forrásokban *Ruminak* tulajdonítják.)

Fő művét, *A madarak tanácskozását*, magyarrá is lefordították.

Majdoddin Baqdâdi

مجدالدین بغدادی

شمع است رخ خوب تو پروانه منم دل خویش غم تو است و بیگانه منم
زنجیر سر زلف که برگردن تست در گردن من کلن که دیوانه منم

*sham'-ast rokh-ē khub-e to parvâne man-am
del khish-e qam-ē to-ast-o bigâne man-am
zanjir-e sar-ē zolf ke bar gardan-e to-st
dar gardan-e man fakan ke divâne man-am*

Szép arcod gyertyaláng, e fényhez repked
szívem, mint egy moly, idegenként, s szenved;
dobd hát a nyakadról hajfürtöd láncát
béklyóként rám, ki érted örülten eped.

Majdoddin Baqdâdi (1158–1211) orvos, a *kobra*wi szúfi rend alapítójának, *Najmoddin Kobrán*nak legkedvesebb tanítványa, és feltehetőleg a híres költő, *Attâr* mestere. Elsősorban teológiai tárgyú műveket írt, perzsául és arabul is, leghíresebb közülük a *Levél az utazásról*. A sah anyjával való kapcsolata miatt kivégezték: beledobták az *Ámudaryá* (görög *Oxos*) folyóba.

Kamâloddin Esmâ'il

کمال‌الدین اسماعیل

هر شب ز غمت تو ای نگارین یارم وز مهر رخ چو ماهت ای دلدارم
تا وقت سحر به ماه در می نکریم وز دیده ستارگان فرو می بارم

*har shab ze qam-et to ey negârin yâr-am
v-az mehr-ê rokh cho mâh-et ey deldâr-am
tâ vaqt-e sahar be mâh dar-minegaram
v-az dide setâregân foru mibâram*

Szép kedvesem, arra vágyom, éljél te velem:
hold-arcod az ok, hogy éjjel én rendszeresen
hajnalhasadásig csak a Holdat nézem,
és csillagokat záporozik tőle szemem.

Kamâloddin Esmâ'il (1173–1237) költő, elsősorban ódairól híres.

Rumi

رومی

خورشید و ستارگان و بدر ما اوست بستان و سرای و صحن و صدر ما اوست
هم قبله و هم روزه و صبر ما اوست عید و رمضان و شب قدر ما اوست

khorschid-o setâregân-o badr-ê mâ u-st
bostân-o sarây-o sahn-o sadr-ê mâ u-st
ham qeble-o ham ruze-o sabr-ê mâ u-st
'id-ô ramazân-ô shab-e qadr-ê mâ u-st

Nap, csillagok és Hold, tündöklő – ez is Ő.
Udvar, kert, otthon, s asztalfő – ez is Ő.
Bőjt és türelem, kibla, a szent kő – ez is Ő.
Kadr-éj Ramadánkora, ó, ha eljő – ez is Ő.

Rumi (1207–1273) szúfi teológus és költő. Versei meghatározó hatással voltak nemcsak a perzsa, hanem a környező népek irodalmára nézve is. Műveit számos nyelvre lefordították; népszerűségét mutatja, hogy gyakran csak úgy hivatkoznak rá, hogy *Mowláná* ‘urunk’. Költeményeiben írt törökül, arabul és görögül is.

Kibla: az ima iránya; Kadr-éj: az elrendelés éjszakája, amikor a Korán leszállt az égből, és Gábiel kinyilatkoztatta Mohamednek.

Sa'di

سعدی

آن یار که عهد و ستداری بشکست می رفت و منش گرفته دامن در دست
می گفت دگر باره به خوابم بینی پنداشت که بعد از آن مرا خوابی هست

*ân yâr ke 'ahd-e dustdâri beshekast
miraft-o man-esh gerefte dâmân dar dast
migoft degar bâre be khâb-am bini
pendâsht ke ba'd az ân ma-râ khâb-i hast*

Egy nap, mikor esküvéseit szegve a párom
elment, szólt, hogy nem érdemes rá várnom:
„Álmodban fogsz csak engem újból látni!”
Csak nem hiszi, hogy szememre jön még álom?

Sa'di (1210–1291) író, költő. Prózaí művei, mint a *Gyümölcsös kert* és a *Rózsakert* az egyszerű, de elegáns, kifinomult stílus mintapédái. Fiatalkorában sokat utazott, harcolt a keresztieslovagok ellen, és hét évet fogságban töltött Akkóban.

Sa'di

سعدی

آنان که پری روی و شکر گفتارند حیفت که روی خوب پنهان دارند
فی الجمله نقاب نیز بی فایده نیست تا زشت پوشند و نلو بکنارند

*ânân ke pari-ruy-o shekar-goftâr-and
heyf-ast ke ruy-e khub penhân dêrand
feljomle neqâb niz bi-fâyede nist
tâ zesht bepushand-o neku bogzârând*

Mily kár, hogy a sok tündér utcára ha lép,
arcát mind elrejti, s nem látja a nép.
Van haszna a fátyolnak azért mégis tán:
hogy felvegye az, ki csúnya, s eldobja, ki szép.

‘Alâ’oddowle Semnâni

علاء الدوله سمنانی

وقت سحری در آمد آن مهر ویم در گوش دلم گفت که ای دلجویم
تو بیچ مباحش تا همه من باشم تو بیچ مگوی تا همه من گویم

*vaqt-ē sahar-i dar-âmad ân mahru-yam
dar gush-e del-am goft ke ey delju-yam
tō hīch mabâsh tâ hamē man bâšham
tō hīch maguy tâ hamē man guyam*

Hold-arcú kedvesem szobámban jár-ke,
szívemhez szól, fülembé súg, így ráz fel:
„Légy semmi, hogy én váljak a mindenséggé;
s hogy mindent elmondjak, hallgassál el.”

‘Alâ’oddowle Semnâni (1261–1336) szúfi filozófus a *kobraviye* rendből.

‘Alâ’oddowle Semnâni

علاء الدوله سمنانی

صدخانه اگر به طاعت آباد کنی به زان نبود که خاطری شاد کنی
گر بنده کنی ز لطف آزادی را بهتر که هزار بنده آزاد کنی

*sad khâne agar be tâ‘at âbâd koni
beh z-ân nabovad ke khâter-i shâd koni
gar bande koni ze lotf ’âzad-i-râ
behtar ke hazâr bande âzâd koni*

Építhetsz szentélyt, száz fajtát-formát:
egy kedves szócska többet ér majd odaát.
Jobb egy szabad embert leigáznod kegygel,
mint felszabadítanod ezer rabszolgát.

Hâfez

حافظ

چون جامه زتن برکشد آن مشکین خال مای که نظیر خود ندارد به کمال
در سینه ز نازکی دلش بتوان دید مانند سنگ خاره در آب زلال

*chon jâme ze tan bar-kashad ân moshkin khâl
mâh-i ke nazir-e khod nadârad be kamâl
dar sine ze nâzoki del-esh betvân did
mânande-ye sang-e khâre dar 'âb-e zolâl*

Mint páratlan szépségű hold, olyan ő,
arcán anyajeggyel, ha levetkőzik e nő.
Mellén, bizony oly törékeny, átsejlik a szív,
mint kristálytisza vízen egy gránitkő.

Hâfez (1315–1390) költészetét a perzsa irodalom csúcsának tekintik; versgyűjteménye (a Korán mellett) gyakori eleme az újévi dekorációnak. Szerelmes versei értelmezhetőek szó szerint és szimbolikusan is, ami nem kevés vitára adott okot. *Divánjából* – ahogy régen Vergilius műveiből – ma is gyakran jósolnak a perzsa nyelvterületeken.

Shâh Ne‘matollâh Vali

شاه نعمت الله ولی

صبح و سحر و بلبل و گلزار یکیت معشوقه و عشق و عاشق و یار یکیت
هر چند درون خانه را می نگریم خود دایره و نقطه و پرگار یکیت

*sobh-ō sahar-ō bolbol-o golzâr yek-i-st
ma‘shuqe-o ‘eshq-o ‘âsheq-ō yâr yek-i-st
har chand darun-e khâne-râ minegaram
khod dâyere-ō noqte-o pargâr yek-i-st*

Éj, hajnal, bülbül és virágtő – mind egy;
vágy és szerelem, barát-barátnő – mind egy.
Bárhányszor nézem én a Házat s mit rejt:
Én és a Kör és a Pont s a Körző – mind egy.

Shâh Ne‘matollâh Vali (1330–1431?) szúfi szent, a *ne‘matollâhi* rend alapítója. Sírja zarándokhely *Mâhân*ban. A versben a Pont (vagy „a Kör pontja”) Mohamedre utal; a Kör a világ, a Körző a Teremtő.

Abolvafâ Khârazmi

ابوالوفا خوارزمی

بر عقل چو کشف پرده با بود محال عقل از پس پرده کرد از عشق سؤال
تا هست رونده هستی اوست حجاب ورنست شود که بهره یابد ز وصال

*bar 'aql cho kashf-e pardehâ bud mahâl
'aql az pas-e parde kard 'az 'eshq soâl
tâ hast ravande hasti-yē u-st hejâb
v-ar nist shavad ke bahre yâbad ze vasâl*

Nem képes Ész a leplen átlátzni, s ezért
függöny mögül ő útmutatást Vágytól kért:
„Falként fedi el léte a vándort, de ha ő
nincsen, a haszon kié, ha céljához elért?”

Abolvafâ Khârazmi (?–1431) szúfi tanító, költő.

Abolvafâ Khârazmi

ابوالوفا خوارزمی

آمد بر من خیال او نیم شبان گفتم که نثار پای تست این دل و جان
گفتا چه دل و چه جان ترا ملک کجاست آسان باشد سخوت از مال کسان

*âmad bar man khayâl-e u nim-e shabân
goftam ke nesâr-e pâ-ye to-st in del-o jân
goftâ che del-ô che jân to-râ melk kojâ-st
âsân bâshad sakhâvat az mâl-e kasân*

Álomkép jött el éjjel, ébenfa-hajú,
mondtam, hogy „E szívet s lelket vidd, te fiú!”
Szólt: „Mely szív és lélek? Hol van, mi tiéd?
Könnyen vagy a másokéval ily nagyvonalú.”

Jâmi

جامی

دیدار تو ای یار پسندیده من حیف است بدین دیده غمخیزه من
در دیده من نشین و بختشای نقاب خود بین رخ خویش لیکن از دیده من

*didâr-e to ey yâr-e pasandide-ye man
heyf-ast bed-in dide-ye qamdide-ye man
dar dide-ye man neshin va-bogshây neqâb
khod bin rokh-e khish liken az dide-ye man*

Szépséged, kedves, kivetett rám sarcot,
csüggedt szemeim már nem akarnak harcot.
Ülj hát a szemembe, vesd le kendőd, s te magad
bámuld a szemem lencséjén át arcod.

Jâmit (1414–1492) a középkori perzsa irodalom utolsó nagy költőjeként tartják számon. Verses és prózai művei mellett számos filozófiai, teológiai és nyelvészeti tárgyú könyvet is írt.

Feyzi

فیضی

آن نیست که ما ارض و سما نشاسیم تیر قدر و راز همناشاسیم
این شرده حرار عالم و هر چه در اوست نشاخته به اگر ترا نشاسیم

*ân nist ke mâ arz-o samâ nashnâsim
tir-ê qadr-ô râz-e qazâ nashnâsim
in hezhde-hazâr 'âlam-ô har che dar u-st
nashnâkhte beh 'agar to-râ nashnâsim*

Számomra a Föld, s az Ég a Földnek peremén,
titkot nem rejt, tudom, mi bűn és mi erény.
Inkább sokezer világot, és benne mi van,
mindent feledek, de téged ismerjelek én.

Feyzi (1547–1595) indiai költő, Akbar történetírójának bátyja. Ő fordította le perzsára a híres XII. századi szanszkrit matematikai művet, a *Lilāvātī*t. Arabul is írt.

Sheykh Bahâi

شیخ بهای

در میکده دوش زاهدی دیدم مست تسبیح به گردن و صراحی در دست
گفتم ز چه در میکده جا کردی گفت از میکده هم به سوی حق راهی هست

*dar meykade dush zâhed-i didam mast
tasbih be gardan-ô sorâhi dar dast
goftam ze che dar meykade jâ kardi goft
az meykade ham be su-ye haq râh-i hast*

Kocsmában a pultra részeg aszkéta borult,
és ujjai közt rózsafüzérhez kupa bújt.
Meggérdeztem: „Te mit csinálsz itt?“, s így szólt:
„Istenhez még kocsmából is vezet út.”

Sheykh Bahâi (1547–1621) arab származású filozófus, építész, matematikus és csillagász, az *esfahâni* filozófiai iskola alapítója.

Sarmad Kâshâni

سرمد کاشانی

راضی دل دیوانہ بر تقدیر نشد فارغ ز خیال فکر و تدبیر نشد
ایام شباب رفت و باقیست هوس ما پیر شدیم و آرزو پیر نشد

*râzi del-e divâne be taqdir nashod
fâreq ze khayâl-e fekr-o tadbir nashod
ayyâm-e shabâb raft-o bâqi-st havas
mâ pir shodim-o ârzu pir nashod*

Ellenzi a szívem mit a sors néki utal,
s tervez: várják még nők és étel-ital.
Ifjúkorom elszállt; mi maradt, az csak a vágy.
Vén lettem, a szenvedély viszont még fiatal.

Sarmad Kâshâni (1590–1661) örmény zsidó születésű indiai költő. Készített egy perzsa Tóra-fordítást is, de később kiábrándult a vallásból, és – egy francia utazó leírása szerint – *faqirként*, meztelenül, hosszú hajjal és körmökkel járta Delhi utcáit.

Abdolqâder Bidel

عبدالقادر بیدل

عالم غرض آلود جنون من و ماست ایجا عشق ہوس نیالودہ کجاست
فرہادی و مجنونی اگر می شنوی خود این ہمہ نیست حرف و صوت شعراست

*‘âlam qaraz-âlud-e jonun-ē man-o mâ-st
injâ ‘eshq-ē havas-nayâlude kojâ-st
Farhâd-i-o Majnun-i agar mishenavi
khod ’in hame nist harf-o sowt-ē sho’arâ-st*

Oly mocskos az Én őrületétől a világ!
Hol van szerelem, mit nem szennyez be a vágy?
Farhádról vagy Madzsnúnról hallasz tán?
Csak költők hangja az, üres líraiság.

Abdolqâder Bidel (1642–1720) török származású indiai szúfi szent, költő; *Bidel Dehlavi* ‘delhii Bidel’ néven is ismert. Tizenhat verseskötetében több, mint 140 ezer vers található. Egyedi stílusa meghatározó volt az indiai iskola költészetében, és többek közt nagy hatással volt a legnagyobb urdú költőkre, *Ghālibra* és *Iqbālra* is. Farhád, Madzsnún: ld. Előszó.

Moshtâq Esfahâni

مشتاق اصفهانی

غم بی حد و درد بی شمار و من فرد یارب چه کنم که صبر تو انم کرد
یا درد به اندازه طاقت بفرست یا حوصله ای بده به اندازه درد

*qam bi-had-o dard bi-shomâr-ō man fard
yâ-rab che konam ke sabr natvânam kard
yâ dard be andâze-ye tâqat beferest
yâ howsele-i bedeh be andâze-ye dard*

Tengernyi a gond, a kín temérdek, s én egy!
Mondd, mit tegyek, ó, Uram? A tűrés nem megy!
Küldj annyit a kínból, mit erőm még elbír,
vagy kínhoz mérten adj türelmet – mindegy!

Moshtâq Esfahâni (1690–1758) költő az Afsárida-dinasztia kezdeti időszakából; a perzsa irodalmi reneszánsz (*bâzgasht-e adabi*), azon belül is az *esfahâni* stílus egyik korai képviselője.

Fo'âd Kermâni

فؤاد کرمانی

پرسید جوانی شبی از حضرت پیر خواهم که نمیرم و ندانم تدبیر
فرمود که مرگ خلق در زندگی است خواهی که چون من زنده شوی زنده بمیر

*porsid javân-i shab-i az hazrat-e pir
khâham ke nemiram va-nadânânam tadbir
farmud ke marg-e khalq dar zendegi-ast
khâhi ke cho man zende shavi zende bemir*

Kérdezte a Bölcset egy fiú, hangja kevély:
„Vágyam, hogy örökké éljek. Mondd, van esély?”
Így szólt: „A teremtménynek a létében a vég;
halj meg hát élve, hogy te is, mint én, Élj.”

Fo'âd Kermâni (1848–1938), valódi nevén *Fathollâh Qodsi Kermâni*, iráni költő, elsősorban ún. ‘*âshurâ*-költeményeiről ismert, melyek az i.sz. 680-as kerbelai ütközetben elesett *Huseyn* imámhoz írt elégiák. Fő műve *A gyülekezet gyertyája* c. verseskötet.

Malekoshshoarâ Bahâr

ملک الشعراء بہار

زاقی می گفت اگر بمیرد شهباز من جای کنم به دست شاهان از ناز
بلبل بشنید و گفت کامی بنده آرز رولاف مزن باوزغ و موش بساز

*zâqi migoft agar bemirad shahbâz
man jây konam be dast-e shâhân az nâz
bolbol beshenid o goft k-ey bande-ye âz
row lâf mazan bâ vazq-ô mush besâz*

Azt mondta a szarka: „Hogyha elhull a fehér sólyom, karjára engem ültet a vezér.”
Hallotta a bülbül: „Ó, mohóság rabja, mit hencegsz?” – szólt – „Vár a varangy és az egér!”

Malekoshshoarâ ‘költők királya’ *Bahâr* (1886–1951), valódi nevén *Mohammadtaqi Bahâr* iráni költő, politikus, újságíró és történész. A Teherán Egyetemen irodalmat tanított, és egy irodalmi folyóiratot is létesített. Költeményei hagyományos stílusúak, és gyakran hazafias hangvételűek.

Malekoshshoarâ Bahâr

ملک الشعراء بہار

برخیز کہ خود را ز غم آزاده کنیم تا کی طلب روزی ننماید کنیم
آخر کہ گل ما بہ سو خواهد رفت کن فکر سبوی کہ پر از بادہ کنیم

*bar-khiz ke khod-râ ze qam âzâde konim
tâ key talab-ê ruzi-ye nanhâde konim
âkhar ke gel-ê mâ be sabu khâhad raft
kon fekr-e sabu-î ke por az bâde konim*

Kelj fel, hogy a gondtól szabadítsuk szívünk!
Íratlan sorsot még meddig keresünk?
Korsó lesz majd porhüvelyünkől úgyis,
gondolj a köcsögre, melybe bort töltöttünk!

Ez a vers *Hâfez* egy *qazaljának* parafrázisa, melynek első pár sora:
beshnow in nokte ke khod-râ ze qam âzâde koni

Hallgasd meg ezt az érvelést, hogy megszabadulj bánatodtól:
khun khori gar talab-ê ruzi-ye nanhâde koni
vért iszol, ha nem [neked] elrendelt megélhetést keresel.
âkherol'amr gel-ê kuzegarân khâhi shod

A végén úgyis a fazekasok agyagja leszel –
hâliyâ fekr-e sabu kon ke por az bâde koni
most gondolj a korsóra, amit borral töltesz tele!

Saqir Esfahâni

صغیر اصفهانی

ای ساقی ماهوش در این ماه صیام ده باده که روزه بهر من گشت حرام
اظهار کنم که دیده ز ابرو و رخت هم شکل حلال دید و هم ماه تمام

*ey sâqi-ye mâh-vash dar in mâh-e siyâm
deh bâde ke ruze bahr-e man gash t harâm
eftâr konam ke dide z-abru va-rokh-et
ham shakl-e helâl did-o ham mâh-e tamâm*

Ó, hold-arcú pohárnokom, jöjj, tölts bort!
Bár még Ramadán van, de a böjt nem javasolt,
mert orcád és szemöldököd formáján
már felragyogott nekem a fél- és telihold.

Mohammad Hoseyn Saqir Esfahâni (1894–1970) iráni költő. Különösen misztikus verseiről híres, a próféta családjának (*ahlol-beyt*) költőjeként tartják számon.

Abolqâsem Hâlat

ابوالقاسم حالت

حوان درنده‌ای که خونخوار بود بهترز امیری که ستمکار بود
کز آن گاهی به جسم آسیب رسد وز این همه گاه جان در آزار بود

*heyvân-e darande-i ke khunkhâr bovad
behtar ze amir-i ke setamkâr bovad
k-az 'ân gâhi be jesm 'âsib resad
v-az 'in hame gâh jân dar âzâr bovad*

Egy vérszomjas vadállat is kellemesebb,
mint egy zsarnok, bár legyen ádáz véreb.
Mert míg az egyiktől olykor szenved a test,
állandó lelki kín a másik, nyílt seb.

Abolqâsem Hâlat (1913–1992) iráni író, költő; az 1979-ben alakult Iráni Iszlám Köztársaság első himnuszának szövegírója. Elsősorban szatíráiról híres.

Ez a vers érdekes párhuzamba állítható a kínai *Szertartások könyvének* egy jelenetével, melyben Konfuciusz találkozik egy asszony-nyal, aki a zsarnoki uralom elől a tigrisekkel teli erdőbe menekült (*Lǐ jì: Tán gōng xià* 193).

Javâd Nurbakhsh

جواد نوربخش

بی عشق اگر چه زنده‌ای مرداری بی عشق اگر عزیز باشی خواری
بی عشق اگر شهنش می‌کینی با عشق اگر چه عاجزی سرداری

bi 'eshq 'agarche zende-i mordâr-i
bi 'eshq 'agar 'aziz bâshi khâr-i
bi 'eshq 'agar shahanshah-i meskin-i
bâ 'eshq 'agarche 'âjez-i sardâr-i

Vágy nélkül az élő is holt, mint mi kimúlt,
vágy nélkül nincsen, ki dicső – mind nyomorult.
Vágy nélkül bármi nagy király is koldus:
vággyal kap a béna is parancsnok-koszorút.

Javâd Nurbakhsh (1926–2008) 1953-tól haláláig a *ne'matollâhi* szúfi rend feje (*pir*), pszichiáter. Orvosi tanulmányait a Sorbonne-on végezte; az 1979-es forradalom után először Amerikába, majd Angliába emigrált. Számos könyvet írt a szúfi filozófiáról – többek közt egy 16 kötetes enciklopédiát a szúfi szimbolizmusról –, és kiadott egy 30 kötetes pszichiátriai kézikönyvet is.

Mahdiyye Elâhi Qomshei

مهديه الهی قمشه‌ای

هنكام سحرچويادروي توکنم باهر سر مويم آرزوي توکنم
هر صبح که سرز خواب خوش بردارم بادل همه نخط گفتگوی توکنم

*hangâm-e sahar cho yâd-e ru-yē to konam
bâ har sar-e mu-yam ârzu-yē to konam
har sobh ke sar ze khâb-e khosh bar-dâram
bâ del hame lahze goftogu-yē to konam*

Hajnalban az arcod felidézem, s minden
hajszálammal vágyom rád örülten.
Reggel, mikor édes álmom elszáll, folyton
rólad csevegek szívemmel kettesben.

Mahdiyye Elâhi Qomshei (1937–2016) iráni költő és irodalmár; elsősorban *Rumi* költészetével foglalkozott.

Apja (*Mahdi Elâhi Qomshei*) készítette a legkedveltebb perzsa Korán-fordítást; öccse, *Hossein*, híres perzsa irodalmár és filozófus.

Mansur Owji

منصور اوجی

نگاه شبی ز خواب بیدار شدیم آینه راز و رمز اسرار شدیم
با تکب انما الحقی که بر خاک زدیم منصور شدیم و باز بردار شدیم

nâgâh shab-i ze khâb bidâr shodim
âyine-ye râz-o ramz-e asrâr shodim
bâ bâng-e ana-l-haq-i ke bar khâk zadim
mansur shodim-o bâz bar dâr shodim

Álmomból felriadva én lettem a Szó:
rejtélyek tükre, kulcs, a Titkot kinyitó.
„Isten vagyok én!” – szóltam a Földhöz, amitől
Mansurrá váltam és megint vár a bitó.

Mansur Owji (1937–) iráni költő. A vers egy másik *Mansurra* utal: *Mansur-e Halláj* (858–922) szúfi misztikus; híres mondása *'ana l-haqq* „én vagyok az Igazság/Isten” (arab), ami miatt halálra ítélték (bár valószínűleg itt az Istennel való teljes egyesülésre utalt).

Seyyed Mohammad Beheshti

سید محمد بهشتی

دیرست کنار چشمه چشمم نگران نگاه مگر بیسنت چون در گران
پوشی رخ و کوی که گنم ساری تو بخشنده تویی گناه خونین جگر ان

*dir-i-st kenâr-e cheshme cheshm-am negarân
nâgâh magar bebinam-et chon degarân
pushi rokh-o gui ke gonahkâr-i tō
bakhshande to-i gonâh-e khunin jegarân*

Régóta figyel már a szemem egy patakot,
hogy mint mások, megláthatnám alakod.
Elrejtet az arcod, s bűnösnek nevezel;
vérző szívek feloldozását te adod.

Seyyed Mohammad Beheshti (1951–) iráni építész. Fontos szerepe volt a *Fajr* nemzetközi filmfesztivál, a *Farabi* filmművészeti alapítvány és a Turisztikai és Kulturális Örökség Kutatóintézet megalapításában, illetve az iráni építészeti enciklopédia készítésében. Számos egyetemen tart előadásokat iráni kultúrtörténetről.

Tartalomjegyzék

Előszó	vii
Kiejtés	ix
<i>A robâi</i> versforma	xi
Versek	1
Rudaki	3
‘Onsori	4
Abu Sa’id Abolkheyr	5
Qatrân Tabrizi	6
‘Omar Khayyâm	7
Abolfazl Rashidoddin Meybodi	9
Mahsati Ganjavi	10
‘Eynolqozât Hamadâni	11
Rashidoddin Vatvât	12
Ruzbehân Baqli	13

Attâr Neyshâburi	14
Majdoddin Baqdâdi	15
Kamâloddin Esmâ'il	16
Rumi	17
Sa'di	18
'Alâ'oddowle Semnâni	20
Hâfez	22
Shâh Ne'matollâh Vali	23
Abolvafâ Khârazmi	24
Jâmi	26
Feyzi	27
Sheykh Bahâi	28
Sarmad Kâshâni	29
Abdolqâder Bidel	30
Moshtâq Esfahâni	31
Fo'âd Kermâni	32
Malekoshshoarâ Bahâr	33
Saqir Esfahâni	35
Abolqâsem Hâlat	36
Javâd Nurbakhsh	37
Mahdiyye Elâhi Qomshei	38
Mansur Owji	39
Seyyed Mohammad Beheshti	40